

Saco studentråds studieresa till Bryssel

21 – 24 januari 2023

Inledning

En tradition för Saco studentråd är att genomföra studieresor. Resorna höjer kompetensen inom Saco studentråd och väcker nya idéer, utvecklar arbetet inom studentrådet och skapar förutsättningar för att arbeta mer effektivt med våra frågor. Tidigare har Saco studentråd åkt till bland annat Amsterdam, Riga, London, Paris, Helsingfors och Köpenhamn. Denna gång reste Saco studentråd till Bryssel den 21–24 januari.

Bryssel som resmål

Bryssel är en av Europeiska unionens högsäten där Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska unionens råd finns. Ur ett fackligt perspektiv har EU och Bryssel blivit alltmer intressant och angeläget då mer och mer arbetsmarknadslagstiftning fattas på EU-nivå. Därav finns Saco, TCO och LO:s gemensamma Brysselkontor som bevakar arbetsmarknadsfrågor på EU-nivå och Europafacket (ETUC) som är en sammanslutning av europeiska fackliga organisationer.

Saco studentråd är med i flera internationella forum, bland annat Europafackets ungdomskommitté. Detta är ett betydelsefullt forum för studentrådet då ett starkt internationellt samarbete är viktigt i den globala och internationella värld vi lever i.

Tillsammans med det faktum att EU har gett sig in i och börjat lagstifta i arbetsmarknadsfrågor, att Sverige har ordförandeskap i Europeiska unionens råd under första halvan av 2023, och att vi närmar oss nästa europaparlamentsval fann styrelsen 2022–2023 att det var aktuellt att besöka just Bryssel för verksamhetsårets studieresa.

Aktiviteter

Studieresan genomfördes i samband med ett styrelsemöte. Detta för att värna om de aktivas tid. Därför tillägnades den första kvällen och andra dagen till styrelsemötet som ägde rum på Brysselkontoret. Utöver olika typer av möten och träffar innehöll även studieresan ett besök på Europeiska historiens hus. Det är ett museum som syftar till att lyfta europeisk historia. Under tiden Saco studentråd var där anordnades en guidad rundvandring om europeisk utbildningshistoria som vi passade på att gå. Där fick vi lära oss hur utbildningsväsendet sett ut sedan den industriella revolutionen, och hur kunskap har spridits i tider och lägen då information har varit ett viktigt vapen i samband med världskrigen.

Europafacket

Studieresans första möte var med Joakim Smedman, svensk medarbetare på Europafacket. Under mötet fick styrelsen en genomgång av Europafacket, organisationens sammansättning, dess partesroll i EU och aktuella frågor som är viktiga för Europafacket och europeiska arbetstagare.

Europafacket består av 93 medlemsorganisationer som gemensamt samlar 45 miljoner arbetstagare. Till skillnad från Sverige är facken på kontinenten mer sällan uppdelade i sektorer, utan regeln är snarare att facken är indelade ideologiskt och liknar politiska partier. Det gemensamma är arbetstagarnas rättigheter och Europafacket är en del av ett större fackligt ekosystem, där det enskilda facket tillhör en nationell centralorganisation, som i sin tur tillhör Europafacket. Europafacket i sin tur tillhör Världsfacket (ITUC) som genom medlemsorganisationerna samlar över 200 miljoner arbetstagare världen över.

Europafacket arbetar gentemot EU:s lagstiftande organ. I lagstiftningsprocessen är Europafacket en självklar del då samråd ska ske med EU:s sociala parter enligt grundfördraget. Några aktuella frågor för Europafacket just nu är utstationeringsdirektivet, som handlar om att alla ska få lika lön för lika arbete, minimilönedirektivet, som handlar om att det ska finnas en lagstadgad minimilön nationellt och plattformsdirektivet, som handlar om att säkra plattformsarbetares rättigheter (exempelvis gig-arbetare).

Kommissionen

Under studieresan genomfördes två möten med representanter för kommissionen. Det första mötet var med Alice Brokelind, policyassistent till den svenska kommissionären Ylva Johansson som ansvarar för frågor på området "home affairs", vilket bland annat inkluderar migration och säkerhet. Där fick vi lära oss mer om kommissionens roll och funktion. Kommissionen initierar lagförslag, som sedan ska gå igenom de två andra lagstiftande institutionerna, Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, för att de ska antas. Därefter ansvarar kommissionen för att säkerställa att lagarna efterföljs av medlemsländerna. Kommissionärerna tillsätts vart femte år efter europaparlamentsvalet och genomgår en utfrågning i parlamentet innan de godkänns. Det är kommissionens ordförande som, i samråd med kommissionärerna, bestämmer vilka områden som ska ingå i varje kommissionärs portfölj.

Ylva Johansson är Sveriges kommissionär, men i rollen som kommissionär representerar hon EU, och inte Sverige. Detta gäller för samtliga kommissionärer. Man är alltså oberoende av sitt medlemsland. Däremot kan man ha ett eget perspektiv på frågorna

och alla kommissionärer bidrar med sitt eget medlemslands perspektiv på frågorna. För trots att kommissionärerna har en egen portfölj ska de ändå vara insatt i alla frågor och områden.

Varje kommissionär har en stab som stöttar den i arbetet. Under staben finns generaldirektoraten som fungerar som departement som genomför och följer upp politiken som beslutats om.

En fråga som är övergripande och särskilt viktig för kommissionen ur ett långsiktigt perspektiv är EU:s åldrande befolkning. Där menar man att migration kommer vara viktigt i framtiden för att säkerställa EU:s framtida försörjning.

Studieresans andra möte på kommissionen var med kabinettsschefen Antione Kasel, som jobbar för kommissionären Nicolas Schmit vars portfölj inkluderar sysselsättning och sociala rättigheter.

Under mötet fokuserade samtalet kring arbetsmarknadsfrågor. Huvuddelen av tiden gick åt till att diskutera EU:s minimilöndirektiv. Den frågan har varit på agendan länge, och det blev skrivelser om den när Danmark valde att ta strid mot direktivet i EU-domstolen. Under mötet fick vi en inblick i hur kommissionären har arbetat med frågan inför lagförslaget och särskilt hur man arbetat för att ge direktivet legitimitet, särskilt i Norden med vår partsmodell. I förarbetet samtalade man med nordiska representanter och ville lära sig mer om partsmodellen för att bättre förstå den, vilket ledde till att man i förslaget lade in att minimilönedirektivet inte ska påverka länder där lönesättningen uteslutande sker genom kollektivavtal slutna av arbetsgivare och fack. Trots att Sverige och andra länder med liknande system har ett undantag och därför inte måste implementera direktivet finns det en rädsla bland arbetsmarknadens parter i Sverige och Danmark att direktivet undergräver den partsmodellen och i förlängningen kan leda till att den försvinner eller åtminstone kraftigt försvagas.

Europaparlamentet

På Europaparlamentet genomfördes ett möte med Ilan De Basso, en av de svenska europaparlamentarikerna. Han kom in i europaparlamentet då en tidigare parlamentariker han varit suppleant för avgått. Han fick då lämna sitt uppdrag som kommunalråd i Jönköping och påbörjade arbetet som europaparlamentariker. Under det mötet berättade han om arbetet som parlamentariker, konsekvenserna av EU:s ökade kompetens och några av hans kärnfrågor.

Ilan sitter bland annat med i sysselsättningsutskottet och budgetutskottet och har god insyn i EU:s arbete. Han berättade bland annat om synen på Sverige inom EU och hur Sverige har blivit en ständig nej-sägare, särskilt när det kommer till minimilönedirektivet där Sverige var starkt emot under hela processen. Detta försvårar samarbetet inom unionen, och som svensk europaparlamentariker behöver man fundera över Sveriges roll i EU och det samarbete som det innebär. Samarbetet kräver solidaritet och här kanske Sverige behöver vara mer ödmjuk menar Ilan.

Något som har uppmärksammats är att EU börjar fatta beslut inom fler områden, exempelvis inom arbetsmarknad. Man säger att EU:s kompetens ökar. Som en konsekvens av detta förflyttas lagstiftning från den nationella nivån, till EU-nivå. I Sverige har detta lett till att riksdagen, när den får mindre att säga till om börjar ta av kommunernas och regionernas områden i stället, enligt Ilan.

Viktiga frågor som Ilan arbetar med handlar om att reformera utbildningssystemet och att ändra fokuset på arbetsmarknaden. Ilan berättar att han snarare ser att det mer handlar om arbetsmarknadsregioner än isolerade nationer med egna arbetsmarknader. Han lyfter öresundsregionen som ett exempel där regionen är viktigare än nationen för arbetsmarknaden. Han menar att kapitalet förflyttar sig friare än vad demokratin har räckvidd.

Brysselkontoret

De tre svenska centralfackliga organisationerna Saco, TCO och LO har ett gemensamt Brysselkontor som bevakar arbetsmarknadsfrågor i EU. Från Brysselkontoret träffade vi Carl-Albert Hjelmborn som är chef där. Under mötet berättade Carl-Albert om Brysselkontorets struktur och syfte, vilka frågor man bevakar just nu och relationen med EU.

Brysselkontoret är en förening vars styrelse består av ordföranden för de tre centralorganisationerna, chefen för Brysselkontoret och centralorganisationernas internationella sekreterare. Styrelsen är

operativ och aktiv, vilket hänger ihop med att bevakningen av arbetsmarknadsfrågor blivit mycket mer intensiv på senare tid. Frågor man bevakar är exempelvis arbetsmarknad och arbetsvillkor, grön omställning, jämlikhet och migration. Frågorna handlar exempelvis om arbetstagares villkor, exempelvis för gig-arbetare, om företags globala värdekedjor, att de hänger ihop och är hållbara, att det finns en lönetransparens och arbetskraftsinvandring. Det finns alltså en bredd av fackliga frågor att bevaka i EU, och frågorna går även in i andra område än just specifikt arbetsmarknad.

Även Carl-Albert kom in på Sverige som nej-sägare, exempelvis som med minimilöner, och att man behöver fundera över vad det får för konsekvenser i EU-sammanhang.

Lärdomar

Studieresan innebar flera lärdomar för Saco studentråd. Inte bara får vi med oss en fördjupad förståelse för vad samarbetet som den Europeiska unionen är innebär, utan även lärdomar om fackligt samarbete på den internationella arenan, hur EU:s kompetens har vuxit över tid, vilka arbetsmarknadspolitiska frågor som är på agendan och hur fackligt arbete bedrivs i Bryssel.

Utöver det vi har fått med oss direkt av alla möten och aktiviteter tar vi även med oss andra lärdomar. Vi har fått lära oss om vikten av internationellt samarbete. Detta gäller på flera olika plan. Ensamma är Sverige ett litet land som har svårt att sätta sig emot stora internationella aktörer, men när man samlas genom exempelvis EU blir vi starkare och får mer att säga till om. Samtidigt som EU ur ett annat perspektiv är en aktör vi i Sverige vill påverka och förbättra. Här är våra nordiska kollegor viktiga samarbetspartners för att gemensamt bilda en starkare röst inom EU. Därför är, utöver det europeiska samarbetet, även det nordiska samarbetet viktigt. Ur ett fackligt perspektiv är också internationellt samarbete viktigt. Genom Europafacket blir vi arbetstagare inom unionen starkare och kan vara en kraft för att säkerställa arbetstagares intressen i Europa.

Genom studieresan har vi även sänkt trösklarna till makthavare. Det är svårt att få till möten. Svårigheterna kan handla om att man är okänd som aktör, att de man vill träffa är högt uppsatta personer med fullspäckade scheman, eller helt enkelt att man åker fel dag.

Men studieresan har visat att vägen till makthavare inte behöver vara särskilt lång, utan att den inte behöver vara längre än ett mejl bort.

Sist har även studieresan varit bra för gruppssammansättningen. Saco studentråd samlar i dagsläget 17 studentsektioner och representerar genom dem över 120 000 studenter. Vi är en stor organisation med höga ambitioner som kräver en god grund för vårt arbete. Därför är studieresor likt denna värdefulla, inte enbart för all kunskap de genererar, utan även för att de verkar sammansvetsande. En sammansvetsad styrelse är en effektiv styrelse, och en effektiv styrelse skapar värdefull verksamhet.

Utifrån detta ger vi följande råd:

- Fortsätt bevaka viktiga frågor på de internationella arenorna. Ofta är vi inte ensamma om att driva frågor och för framtiden kommer det bli allt viktigare att bevakningen görs gemensamt med andra när frågorna förflyttas till det internationella planet.
- Var inte rädda för att höra av er till makthavare. Det är inte alltid man får ett positivt svar, eller ens ett svar över huvud taget. Men kontakter är viktiga och man ska inte vara rädd för att ta steget.
- Fortsätt att genomföra kompetenshöjande insatser gemensamt. Det gynnar vår organisation, både genom att kunskaper ackumuleras inom Saco studentråd, och genom att det utveckla styrelsearbetet.
- Bevaka särskilt frågor på EU-nivå. Det är där alltmer händer.

Saco studentråd är Sveriges största studentfackliga centralorganisation och utgör student- och framtidsrösten inom Saco. Studentrådet arbetar med frågor som rör högre utbildning, arbetsmarknad och välfärd.

Vi samlar 120 000 studenter genom våra 17 studentsektioner. Sacoförbundens studentsektioner samlar medlemmar inom nästan alla utbildningar på högskoleorter över hela landet. Medlemmarna är allt från högskolenybjörjare till studerande på forskarutbildningen – morgondagens utförare.

